

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Крачок Людмила Ігорівна,

к.е.н., викладач-стажист

Уманський національний університет садівництва

м. Умань, Україна

Анотація. Обґрунтовано необхідність адаптації підходів ведення управліського обліку до умов сталого розвитку економіки. Запропоновано основні кроки щодо урахування вимог цілей сталого розвитку в управліському обліку. Охарактеризовано завдання управліського обліку в контексті забезпечення діяльності підприємств, орієнтованої на сталий розвиток.

Ключові слова: управліський облік, сталий розвиток, цілі сталого розвитку, системне мислення, трансформації.

Глобалізація та інтеграційні процеси ставлять перед Україною вимоги щодо забезпечення відповідності господарської діяльності світовим правилам і принципам. Зокрема, в останні роки важливого значення набуває адаптація національної економіки до умов сталого розвитку.

Україна як країна-члени ООН, приєдналася до глобального процесу забезпечення сталого розвитку, чіткий курс на який було визначено у вересні 2015 року в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку під час Саміту ООН з прийняттям Порядку денного розвитку після 2015 року, що затверджує 17 Цілей Сталого Розвитку [1].

Тож сьогодні концепція збалансованого розвитку вимагає глибоких структурних змін в управлінні та нових напрямів роботи в різних сферах діяльності, в тому числі і в сфері управліського обліку [2, с. 98]. Трансформація потреб менеджменту, потреба у своєчасному реагуванні на постійні зміни в середовищі функціонування вплинула й на завдання та функції управліського обліку, які повинні мати прогресивний характер і базуватися на

синергетичному поєднанні економічного, соціального, екологічного аспектах. При цьому важливим є перехід в управлінні підприємством з короткострокових цілей, побудованих на бізнес-інтересах власників, до стратегічних, заснованих на мінімізації негативних впливів на природу та суспільство.

Зважаючи на це, менеджмент підприємств повинен адаптувати цілі сталого розвитку у свою діяльність, у тому числі й щодо перегляду практики збору даних про діяльність підприємства, аналізу його економічної, фінансової, соціальної ефективності та прийняття обґрунтованих управлінських, орієнтованих на створення довгострокових цінностей.

З метою адаптації підприємств до роботи на засадах сталості вважаємо за доцільне змінити підходи до формування управлінського обліку, завданням якого стає: прийняття інвестиційних рішень, націлених на розширене відтворення; управління підприємством, спрямоване на ефективне та ощадне використання виробничих ресурсів; забезпечення актуальною та достовірною інформацією користувачів, необхідною для прийняття обґрунтованих рішень в умовах невизначеності. Насамперед ці підходи повинні базуватися на системному (інтегрованому) мисленні та урахувати принципи сталого розвитку на всіх етапах здійснення управлінського обліку.

Для цього пропонуємо дотримуватися таких послідовних кроків:

1. Постановка цілей сталого розвитку для підприємства. Передбачає аналіз глобальних 17 цілей сталого розвитку та визначення, які з них є основними з точки зору специфіки діяльності, які є важливими для підприємства і на які воно може впливати. Це дозволяє встановити взаємозв'язки між цілями, а також допомагає зрозуміти стан, в якому перебуває суб'єкт господарювання з точки зору досягнення сталого виробництва, та яких заходів йому варто вжити у подальшому.

2. Визначення залежностей активності підприємства від впливу глобальної системи і навпаки. Так, відповідно варто встановити, від яких цілей сталого розвитку може залежати діяльність, над якими цілями підприємство має контроль і на які впливає позитивно та негативно. Завдяки цьому можна

встановити сильні позиції та виявити прогалини в організації свідомого виробництва.

3. Оцінка життєвого циклу продукту. Вона має фокусується на трьох елементах ланцюжка створення вартості: 1) всіх видах діяльності в межах операцій, які підприємство безпосередньо контролює; 2) всіх видах діяльності, ресурсах і продуктах, які воно купує у постачальників; 3) усіх види діяльності, пов'язаних з безпосереднім використанням продукції кінцевими споживачами. Таким чином можна отримати нове розуміння взаємозв'язків між операціями та системами з погляду досягнення цілей сталого розвитку.

4. Формування матриці ключових показників ефективності сталого розвитку допомагає виявити місця, де криються майбутні ризики та деструктивні чинники. Адже якщо лише деякі цілі сталого розвитку оцінюються повністю, інші – частково, а багато з них взагалі ігноруються, підприємство матиме хибне уявлення про свої відносини з суспільством. Щоб цього уникнути, потрібно здійснювати аналіз ключових показників ефективності організації крізь призму досягнення мети сталого розвитку. Розглядаючи зв'язок і невідповідність між ними, можна перевірити, чи дійсно інформаційні системи, процеси прийняття рішень, показники ефективності, мотивації дійсно пов'язані із забезпеченням принципів сталості.

5. Побудова матриці оцінки впливу цілей сталого розвитку допомагає побачити та зрозуміти зв'язок між різними потенційними сценаріями діяльності та досягненням цілей сталого розвитку. Вона дає детальне та глибоке розуміння динаміки та наслідків дій суб'єкта господарювання.

6. Карта руху за цілями сталого розвитку. Поглиблює зрозуміння того, які елементи знадобляться для досягнення кожної з цілей, наприклад, дозволяє визначити, яку політику підприємства варто упровадити та які відділи та потрібно залучити до цього процесу. Наприклад, забезпечення відповідального споживання вимагатиме участі відділу закупівель та відділу технологічного контролю, щоб гарантувати, що ланцюги постачання є етичними та сталими, а урахування гендерної рівності потребує залучення відділу кадрів та керівництва

тощо.

Таким чином, глобальні вимоги все більше стосуються мікрорівня та розглядаються як нові драйвери діяльності господарських суб'єктів, що, у свою чергу, змушує управлінців та бухгалтерів переглянути свою роль, методи та процеси управлінського обліку. Зокрема їх завданням стає: заохочення підприємства до виконання дезидератів цілей сталого розвитку шляхом покращення інноваційних можливостей; підкреслення важливості етичної поведінки по всьому ланцюжку створення вартості; зосередження на найкращих практиках управління і стимулювання формування стратегічного партнерства; запровадження інтегрованої звітності, яка б охоплювала соціально-трудова, інтелектуальну, природничу, виробничу та фінансову складові. Водночас, це не повинно бути простим звітуванням про результати діяльності та рівень досягнення випадкових цілей сталого розвитку. Вони повинні стати невід'ємною частиною стратегічного менеджменту, щоб гарантувати перехід до інноваційної та соціально відповідальної бізнес-моделі, прийняття обґрунтованих інвестиційних рішень та управління майбутніми ризиками і можливостями.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. UN (2015). Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development. United Nations General Assembly (A/RES/70/1), New York. URL: <https://sdgs.un.org/2030agenda>.

2. Маренич Т. Г. Бухгалтерський облік в умовах сталого розвитку. Управління розвитком соціально-економічних систем: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 23–24 квітня 2020 р. / Державний біотехнологічний університет, Харків, 2020. С. 98–102.